

Handläggare: Lena Jonsson
Tfn: 08/508 25 445

Till
Socialtjänstnämnden

Brottsförebyggande samverkansprojekt med stadsdelsnämnderna inom Västerorts och Söderorts polismästardistrikt

Ansökan till Kompetensfonden om utvecklingsmedel

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar att hos Kompetensfonden ansöka om medel till utveckling av kompetens för uppbyggnaden av två nya stödcentra för brottsoffer samt att förstärka de tre redan befintliga stödcentrum för brottsoffer i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
2. Socialtjänstnämnden godkänner finansieringsplanen med de åtaganden för socialtjänstnämnden som angivits i ansökan.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Socialtjänstförvaltningen bedriver verksamheter med brottsofferstöd och medling på tre ställen i Stockholms stad. Vid socialtjänstnämndens sammanträde den 29 oktober 2004 beslutades att godkänna förslag till utbyggnad med två nya sådana verksamheter i samarbete med stadsdelsförvaltningar och polismyndigheter, så att de omfattar hela Stockholms stad. Alla dessa s.k. stödcentra är placerade i polismyndighetens lokaler och erfarenheterna av detta samarbete mellan polis och socialtjänst är mycket goda. Samlokaliseringen underlättar kontakterna mellan myndigheterna; ärenden kan förmedlas direkt från polisen till brottsofferstödet eller medlingsverksamheten. Samsynen på verksamheten är också viktig. Socialtjänstförvaltningen har redan i dag sex och en halv anställd personal för brottsofferstöd och medling, varav en och en halv tjänst finansieras med medel från Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Det är mycket angeläget att utvecklingen av brottsofferstöd och medling fortsätter i staden. Förvaltningen anser att nämnden bör hemställa hos Kompetensfonden om medel till fortsatt metod- och kompetensutveckling för att användas tillsammans med de berörda stadsdelsförvaltningarna och närpolisområdena.

Ärendets beredning

Detta tjänstutlåtanden har utarbetas inom Preventionscentrum Stockholm – Precens – socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention.

Kompetensfonden

Stockholm stad har inrättat Kompetensfonden för att utveckla kompetensen och verksamheterna i staden. Fonden ska stärka, höja och utveckla kompetensen hos dem som arbetar inom staden och bidra till att de kan utveckla och förbättra verksamheterna. Resultatet ska bli bättre service till stockholmarna. Insatser som finansieras av Kompetensfonden ska leda till god personalförsörjning och utveckling av verksamhet och arbetssätt. Dessutom ska insatserna medföra kostnadssänkningar i verksamheterna, eller att ökade kostnader motverkas. Det projekt som här presenteras uppfyller Kompetensfondens krav.

Brottsoffer

Stor del av barns och ungdomars utsatthet handlar om brott som begås av andra ungdomar. Skolan och skolans närområde är en av de miljöer där barn/ungdomar ofta blir utsatta för våld, rån, sexuella trakasserier och inte minst för mobbning. Det handlar också om traumatiska upplevelser i samband med s.k. familjevåld – där gärningsmannen hör till de närmaste i familjen – t.ex. att bli misshandlad eller vara vittne till våld, sexuella övergrepp m.m. Alla dessa problem påverkar naturligtvis också ungdomars psykiska och fysiska hälsa. Stödcentrum för unga brottsoffer uppfyller en viktig funktion för ungdomar. Den som har blivit utsatt för brott, behöver bearbeta sina upplevelser och sin rädsla. Utan hjälp och stöd finns det risk för att den som blivit brottsoffer vid ett nytt tillfälle kan bli gärningsman själv.

I polisens arbete är brottsoffren en prioriterad fråga. Dels därför att polisen behöver brottsoffrens aktiva medverkan i brottsutredningar, dels att poliser ska kunna bemöta brottsoffren på ett respektfullt sätt; bemötandet ska vara professionellt och utgå ifrån den kunskap som finns om brottsoffrens reaktioner. Bland annat har Polismyndigheten i Stockholms län utarbetat en brottsofferstödande strategi. I den finns inriktningsmål som handlar om polisens interna arbete med brottsoffer, men polismyndigheten kan inte arbeta ensam utan behöver samverka med andra myndigheter och organisationer. Det är viktigt att denna samverkan sker med andra aktörer i lokalsamhället för att på bästa sätt stödja, skydda och hjälpa brottsoffer.

För kommunernas del omfattar bl.a. Socialtjänstlagen (SoL) flera paragrafer som förpliktigar kommuner att stödja och hjälpa kommuninvånare samt de som vistas i kommunen. Många delar av socialtjänstlagen, utan att speciellt nämna brott och brottsoffer, ger stöd och hjälp till utsatta personer eller grupper när de tillämpas. Sådan lagar är bl.a. de som gäller barn (5 kap. SoL) som t.ex. att ”Socialnämnden skall i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver...” eller att ”... socialnämnden skall i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs...” Socialtjänstlagen fick också år 2002 en ny paragraf (§ 11) i kapitel 5 under rubriken brottsoffer: ”Socialnämnden bör verka för att den som utsatts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp.”

I mitten av 1980-talet etablerades en samverkansform mellan Polismyndigheten i Stockholms län och dåvarande socialförvaltningen i Stockholms stad. Detta ledde till att det placerades socialsekreterare vid Ungdomsroteln inom City polismästardistrikt. (Ungdomsroteln utreder alla brott som begås av ungdomar under 18 år inom City polismästardistrikt; centrala Stockholm och Lidingö.) Gruppens funktion kan kortfattat definieras som en länk mellan socialtjänsten och en rad rättsvårdande myndigheter, såsom polis, åklagare, tingsrätt och häktet i frågor som rör ungdomskriminaliteten inom City polismästardistrikt. En viktig del i arbetet är rådgivning som berör de olika myndigheternas roll i arbetet med kriminella ungdomar.

Denna grupp har starkt bidragit till att tillsammans med polisen skapa en bättre helhetsbild av ungdomskriminaliteten i city samt att utveckla metoder att motverka den. Sedan starten har gruppen aktivt medverkat i den allmänna debatten om ungdomskriminalitet och varit med om att starta olika projekt. Ett av dessa projekt är Stödcentrum för unga brottsoffer som startades våren 1999. Socialsekreterarna erbjuder stödsamtal och bistår även med praktisk hjälp samt initierar kontakten med någon av projektets stödpersoner (frivilliga juridikstudenter) som följer brottsoffret och hans eller hennes familj från polisanmälan fram till avslutad rättegång. Stödcentret har även en öppen telefonlinje dit brottsoffren och deras anhöriga kan vända sig till för råd, stöd och praktisk hjälp. Hjälpen är kostnadsfri och de som vänder sig till stödcentret har rätt till full anonymitet. Stödcentrums målgrupper är brottsutsatta (personrån, misshandel, våldtäkt, olaga hot och ofredanden) ungdomar upp till 18 år. Stödcentrum tar även emot ungdomar som blivit vittnen till brott. Ungdomar erbjuds stödsamtal, praktisk hjälp som i kontakt med polisen, åklagaren, försäkringsbolag eller rättegångshjälp. Även föräldrar till unga brottsoffer tas emot.

Efter inledande diskussioner mellan stadsdelsförvaltningarna och -nämnderna i Hägersten, Liljeholmen och Skärholmen, Sydvästra sjukvårdsområdet, Söderorts polismästardistrikt och socialtjänstförvaltningen inrättades en projektanställning för stöd till brottsoffer i september 2002, med medel från socialtjänstnämnden. En socialsekreterare placerades vid Skärholmens närpolisstation. Avsikten var att lokalt bedriva brottsofferstödande arbete för de personer som direkt eller indirekt är utsatta för brott samt utveckla och tillvarata den kompetens och det arbete som finns i området. Detta utökades sedan med samordnare för medling vid ungdomsbrott genom medel från Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

I december 2002 hemställde även Lokala brottsförebyggande rådet i Hässelby-Vällingby i en skrivelse till socialtjänstnämnden om att ett samverkansprojekt mellan Västerorts polismästardistrikt, socialtjänstförvaltningen och stadsdelsförvaltningen skulle inledas. Detta ledde till att en projektledare kunde placeras vid närpolisstationen i Vällingby centrum under år 2003. Alla projektledare i City, Skärholmen respektive Vällingby är formellt anställda vid Precens och bekostas med medel från socialtjänstnämnden.

Medling

Medling är en metod att komma i kontakt med unga gärningsmän. Insikten om ett brotts konsekvenser i den andres liv har visat sig vara ett bra brottsförebyggande inslag och

avhåller den unge från fortsatt kriminalitet. Lagen om medling trädde ikraft den 1 juli 2002 och handlar om medling som anordnas kommun eller av staten och gäller främst ungdomar. Syftet med medling är att minska de negativa följderna av ett brott. Medling bygger på filosofin *Reparativ rättvisa*; ”Den huvudsakliga skadan vid brott är att människor och relationerna mellan dem blir skadade, inte att regler och lagar bryts.”

Medling är ett frivilligt möte mellan en person som begått brott och den person som drabbats av brottet. Medling kan passa olika typer av brott som misshandel, rån, stöld, olaga hot och skadegörelse, där den som begått brottet är under 18 år. Medling ersätter varken polisutredning eller domstolsförhandling. Medling bygger också på att gärningsmannen har erkänt brottet. Målet är att ge gärningsmannen ökade insikter om sitt handlande och om brottets konsekvenser. För brottsoffret ger medling möjligheter att bearbeta händelsen, få upprättelse och återuppta självkänslan. Medlingen har också ett sekundärt brottsförebyggande syfte; få ungdomar att inse brottslighetens konsekvenser i sina liv och att hindra dem till återfall i kriminalitet. För den unge ”tillfällesbrottslingen” kan medling vara det som gör att individen fortsättningsvis avstår från brott.

Sedan december 2002 finns en heltidsanställd medlingssamordnare vid Ungdomsroteln inom City polismästardistrikt. Samordnaren, som finansieras av socialtjänstnämnden, har till uppgift att förankra och hitta strukturer för att utveckla medlingsverksamheten i city med dess fem tillhörande stadsdelsområden, samt att erbjuda utbildningsinsatser, stöd och hjälp till alla medlingsverksamheter inom staden. Medlingsverksamheten bygger på ett samarbete mellan socialtjänstförvaltningen, City polismästardistrikt och Åklagarmyndigheten i Stockholm. Under år 2003 förstärktes verksamheten med en medlingssamordnare och en medlare vid Skärholmens närpolisstation med ekonomiskt bidrag från BRÅ och i nära samarbete Hägerstens, Liljeholmens och Skärholmens stadsdelsförvaltningar samt Söderorts polismästardistrikt.

Nuläge

Stödcentrum City

Under våren 1999 startades landets första stödcentrum för unga brottsoffer inom City polismästardistrikt. Det har sedan dess varit ett samarbetsprojekt mellan socialtjänstförvaltningen och polismyndigheten. Redan från början fanns idéer att sprida verksamheten till övriga delar av Stockholm. I takt med att nya stödcentra etableras i staden (en vision är att fem stödcentra i Stockholm ska täcka hela staden) har också behovet av att knyta Stödcentrum City till de fem stadsdelsförvaltningarna i innerstaden ökat. Förvaltningen har för avsikt att inleda diskussioner om detta med företrädare för de berörda stadsdelsförvaltningarna. Idag fungerar Stödcentrum City och den tillhörande medlingsverksamheten främst för de stadsdelar som saknar sådan verksamheten och som central samordnare för staden.

Stödcentrum Söderort

Socialtjänstnämnden beslutade våren 2002 att bevilja medel till ett samverkansprojekt med Söderorts polismästardistrikt och stadsdelsnämnderna i Hägersten, Liljeholmen och Skärholmen. Samarbetet omfattar Stödcentrum för unga brottsoffer, medling och föräldrastöd. Verksamheten startade i september 2002. Organisatoriskt fördelas ansvaret så att socialtjänstförvaltningen – genom Precens – har arbetsgivaransvaret, Hägerstens

stadsdelförvaltning ansvarar för medlingsverksamheten, Liljeholmens stadsdelförvaltning för föräldrastödet och Skärholmens stadsdelförvaltning är huvudansvarig för brottsofferstödet. En projektledare för brottsofferstöd och medling har också tillsatts av Söderorts polismästardistrikt, som förutom de tre nämnda stadsdelsområdena även omfattar Enskede-Årsta, Farsta, Skarpnäck, Vantör och Älvsjö. Diskussioner inleddes under början av år 2004 mellan polismästardistriktet och dessa stadsdelförvaltningar om utökning av brottsofferstöd och medling till att även omfatta "Östra Söderort". En ansökan om hjälp att starta upp denna verksamhet inlämnades från de fem stadsdelförvaltningarna och polismyndigheten till socialtjänstnämnden. Vid sammanträde i oktober 2004 beslutade nämnden att godkänna förslaget till denna utbyggnad.

Tanken är att det utvidgade stödcentrat för Söderort kommer att delas in i Västra och Östra Söderort. I Östra Söderort ska två projektledare placeras och omfattas av närpolisområdena i Farsta och Globen samt de tillhörande fem stadsdelförvaltningarna. Verksamheten ska förläggas till polisens lokaler i Farsta och Globen. Verksamheten på de två nya stödcentrum ska byggas upp enligt samma arbetsätt som idag tillämpas vid Skärholmens närpolisstation och att befintlig personal kan ansvara för utbildning och verksamhetsplanering vad gäller de nyanställda. Precens ska inledningsvis ha arbetsgivaransvaret.

Stödcentrum Västerort

Socialtjänstnämnden startade under hösten 2003 i samarbete med Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Västerorts polismästardistrikt ett stödcentrum för unga brottsoffer. Stödcentrat är placerat vid närpolisstationen i Vällingby Centrum. Precis som i Skärholmen står polisen för lokalkostnaden och Precens för arbetsgivaransvaret. Stödcentret har under sitt första verksamhetsår tagit emot närmare etthundra ungdomar som har gått i samtalsstöd och fått rådgivning. I samband med diskussioner om en eventuell sammanslagning av närpolisområdena i Bromma och Hässelby-Vällingby har man från dessa stadsdelsnämnder även ansökt hos socialtjänstnämnden om ett utvidgat stöd från Precens att även omfatta Bromma stadsdelförvaltning och Bromma närpolisområde samt att en medlingsverksamhet också ska byggas upp. Detta behandlades i ärendet till socialtjänstnämndens sammanträde i oktober 2004. Polisen, de båda stadsdelförvaltningarna och den frivilliga organisationen Brottsofferjouren (BOJ) upplever att det behövs mera resurser för att kunna ta emot de brottsoffer som söker stöd. Enligt brottsofferlagen bör kommunen verka för att brottsoffer och deras anhöriga får stöd och hjälp. I dagens läge är det mera så att det tyngsta ansvaret för att ta emot brottsoffer ligger på BOJ.

Syftet för det utvidgade samarbetet är dels för att organisera medlingsverksamheten, utveckla ungdomstjänst och familjestöd, organisera den löpande samverkan mellan närpolisen och stadsdelförvaltningarna samt att polisen, socialtjänsten, de två stadsdelförvaltningarna och brottsofferjouren ska kunna hänvisa även vuxna brottsoffer till Stödcentrum Västerort. Målet är att kunna ge alla brottsoffer som utsatts i Bromma, Hässelby och Vällingby den hjälp och det stöd som de behöver.

Behovet av olika insatser gentemot ungdomskriminalitet inom Järvaområdet har dryftats länge. Inom området bor det många barn och ungdomar som behöver hjälp och stöd i

rättsliga frågor samt information om samhällets syn på kriminalitet. Också antalet brott som begås av ungdomar är omfattande i området. Många ungdomsbrott anmäls dessutom aldrig p.g.a. att vittnen eller brottsoffer är rädda för repressalier. Efter överläggningar inom de tre stadsdelsförvaltningarna och närpolisområdet beslutades att inlämna en ansökan om att bygga upp ett Stödcentrum Järva med kompetens från Precens. Detta konfirmerades även med beslut i Kista, Rinkeby och Spånga-Tenstas stadsdelsnämnder. Tanken är att två projektledare ska placeras vid Kista och Rinkeby närpolisstationer efter samma mönster som i Skärholmen och Vällingby. Verksamheten och personalintroduktionen byggs upp i Rinkeby stadsdelsförvaltning, som även står för arbetsledning. För samråd kring stödcentret bildar de tre stadsdelsförvaltningarnas verksamhetsansvariga chefer en styrgrupp. Verksamhet och personalintroduktionen ska byggas upp i samråd med Precens och befintlig personal på övriga stödcentra. Även denna utbyggnad godkändes av socialtjänstnämnden i oktober 2004.

Bemannings

Socialtjänstförvaltningens nuvarande personalbemanning för brottsofferstöd, medling och föräldrastöd är:

2 ½ tillsvidareanställda brottsofferstödare placerade vid City polismästardistrikt. (F.n. är halvtidstjänsten obemannad p.g.a. föräldraledighet.)

2 projektanställda brottsofferstödare med placeringar vid Skärholmens respektive Vällingby närpolisstationer.

1 projektanställd medlingssamordnare vid City polismästardistrikt.

1 projektanställd medlingssamordnare och ½ projektanställd medlare vid Skärholmens närpolisstation. (Dessa två anställningar bestrids med bidrag från Brottsförebyggande rådet, BRÅ, och gäller för hela 2005.)

Till verksamheterna är dessutom knutna:

1 timanställd föräldrastödare med medel från socialtjänstförvaltningen och de berörda stadsdelsförvaltningarna.

Ca 25 volontärer – frivilliga juridikstuderande – som stödpersoner till unga brottsoffer, vilket administreras från Stödcentrum City.

Förvaltningens synpunkter

Som viktiga frågor i stadens budget för 2005 anges bl.a. att stärka arbetet med kvinnors och barns situation samt att utveckla det uppsökande och förebyggande arbetet. Vidare anges som en av socialtjänstnämndens uppgifter att ”utveckling av brottsförebyggande arbete är en prioriterad uppgift. Samverkan är nödvändig mellan socialtjänst, skola och föräldrar men även med polis och ideella föreningar. I det brottsförebyggande arbetet ingår även stöd till unga brottsoffer.”

Arbete med att ta fram en brottsförebyggande strategi för Stockholms stad pågår. Strategin ska vara ett dokument som genomsyrar det brottsförebyggande arbetet i staden, som underlättar sådant arbete och som ger stadens aktörer ett instrument för såväl kortsiktigt som långsiktigt arbete för att reducera brottslighet och skapa trygghet i Stockholms stad. Ett av de viktigaste områdena i arbetet med den brottsförebyggande strategin är hur samarbetet mellan polis och socialtjänst bäst bör utformas. Inom båda myndigheterna sätter man stort värde på denna samverkan och har också på olika sätt orienterat sig i mer regionala samverkansformer. Personalen räcker helt enkelt inte till för att inrätta samarbetspooler i alla 18 stadsdelsområden. En intressant arbetsmodell som har studerats ur båda myndighetsperspektiven är de s.k. *Youth Offending Teams* i England, där man har samlat olika

insatser mot ungdomskriminalitet under samma tak. Det kan t.ex. handla om medverkan i förhör med misstänkta gärningsmän, brottsofferstöd, medling, ungdomstjänst, konsekvensprogram, kontaktmannaskap, samverkan med ideella föreningar m.m. Fler personal som kan gå in och stötta varandra gör att verksamheterna inte blir så sårbara, som ofta är fallet i dag i Stockholm där olika verksamheter står och faller med enskilda personer och tillfälliga ekonomiska bidrag. Etableringen av stödcentrum på 5-6 platser i Stockholms stad kan ses som ett steg i riktning mot en mer utvecklad regional samverkan mellan polis och socialtjänst. Enskilda socialsekreterare som arbetar med exempelvis medling eller brottsofferstöd vid olika stadsdelsförvaltningar har ofta uttryckt stöd för en sådan utveckling.

Nu har vi ett läge där de tre stadsdelsnämnderna på Järvafältet – Kista, Rinkeby och Spånga-Tensta – har kommit överens om att gemensamt starta ett stödcentrum för unga brottsoffer samt att direktörerna för stadsdelsförvaltningarna i ”Östra Söderort” – Enskede-Årsta, Farsta, Skarpnäck, Vantör och Älvsjö – inkommit med ansökan till socialtjänstnämnden om hjälp med att starta en gemensam verksamhet med stödcentrum, medling och föräldrastöd. För båda områdena gäller att de behöver starthjälp med metod- och kompetensutveckling och har för detta ändamål vänt sig till socialtjänstnämnden. Sedan tidigare finns verksamheter för brottsofferstöd och medling i City (omfattande stadsdelsområdena Katarina-Sofia, Kungsholmen, Maria-Gamla stan, Norrmalm och Östermalm), i Skärholmen (omfattande stadsdelsområdena Hägersten, Liljeholmen, Skärholmen) samt i Vällingby (omfattande stadsdelsområdena Bromma och Hässelby-Vällingby). Därmed utökas brottsofferstöd och medling till att omfatta hela Stockholm och staden tar också ett stort steg närmare regionala samverkansformer med polismyndigheten liknande de som finns i England.

Det är mycket angeläget att utvecklingen av brottsofferstöd och medling fortsätter i staden. Det direkta ansvaret för dessa frågor ligger hos stadsdelsnämnderna, men socialtjänstnämnden har genom Precens varit pådrivande med pilotprojekt och utbildningsinsatser. Förvaltningen anser att nämnden bör hemställa hos Kompetensfonden om medel till fortsatt metod- och kompetensutveckling för att användas tillsammans med de berörda stadsdelsförvaltningarna och närpolisområdena.

Ansökan avser medel till

1 projektledare för brottsofferstöd till Stödcentrum Järva.....	500 000 kronor
1 projektledare för medling till Vällingby och Järva.....	500 000 kronor
2 projektledare för brottsofferstöd/medling till Östra Söderort.....	1 000 000 kronor
Utbildnings- och konferenskostnader.....	100 000 kronor
Totalt	2 100 000 kronor

Projektperioden avser åren 2005 – 2006.

Projektets syfte

Viktiga principer i arbete mot ungdomskriminalitet är att tidigt kunna upptäcka de barn och ungdomar som riskerar att utveckla kriminell karriär, intervensera omdelbart och effektivt när problembeteenden upptäcks och att rikta preventivt arbete inte bara mot allvarliga riskbeteenden utan även vid smärre förseelser. Projektets syfte är att i nära samarbete med stadsdelsförvaltningarna, polismyndigheten och frivilliga organisationer utveckla kompetens som kan bidra till detta.

Projektets mål

- Att bygga upp, förstärka och kompetensutveckla samverkansformer mellan socialtjänsten och polismyndigheten i Västerort för stadsdelsnämnderna Kista, Rinkeby och Spånga-Tensta genom att ett nytt stödcentrum för Järvafältets ungdomar, Stödcentrum Järva, startas.
- Att utvidga Stödcentrum Västerort till att även omfatta Bromma stadsdelsförvaltning och Bromma närpolisområde samt att verksamheten även ska innefatta medling vid ungdomsbrott och brottsofferstöd till vuxna.
- Att utvidga Stödcentrum Söderort till att omfatta även Östra Söderort i samarbete med Söderorts polismästardistrikt och stadsdelsnämnderna i Enskede-Årsta, Farsta, Katarina-Sofia, Skarpnäck, Vantör och Älvsjö.
- Att kunna ge alla brottsoffer den hjälp och det stöd som de behöver genom att utveckla samarbetet mellan närpolis, socialtjänst och frivilliga organisationer.
- Att metodutveckla och stärka arbetet med medling.
- Att utveckla nya metoder i samarbetet mellan socialtjänst och polis.
- Att verksamheterna med brottsofferstöd och medling vid ungdomsbrott m.m. övergår från projektform till ordinarie verksamhet den 1 januari 2007.